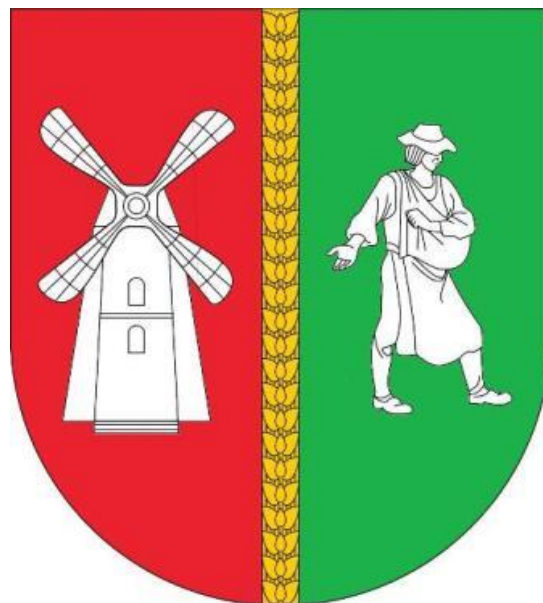

Załącznik
do Uchwały Nr XXXII/ 296/2017
Rady Gminy Sicienko
z dnia 27 grudnia 2017 roku

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA TERENIE GMINY SICIENKO NA ROK 2018

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. CELE PROGRAMU	5
2. STAN ZASOBÓW UMOŻLIWIAJĄCY PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ NA TERENIE GMINY SICIENKO	6
2.1. Placówki i instytucje funkcjonujące na terenie Gminy Sicienko	6
2.2. Zasoby kadrowe	7
3. DIAGNOZA STANU PROBLEMÓW	8
4. ZADANIA PRZYJĘTE DO REALIZACJI W 2018 ROKU	26
5. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ I FINANSOWANIE PROGRAMU	28

WPROWADZENIE

Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Sicienko na rok 2018 stanowi kontynuację oraz uzupełnienie wcześniej prowadzonych działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom. Uzupełniono go o zdobyte w trakcie realizacji poprzednich programów doświadczenia oraz wnioski wynikające z diagnozy lokalnych problemów wykonanej dla gminy Sicienko w roku 2016. Wskazują one jednoznacznie na konieczność łączenia oddziaływań w zakresie profilaktyki alkoholowej z działaniami zapobiegającymi innym uzależnieniom od środków psychoaktywnych oraz uzależnieniom behawioralnym. Stąd konieczność realizacji wielowymiarowych działań w zakresie przemocy i cyberprzemocy oraz kształtujących umiejętności interpersonalne i społeczne (np. komunikacja, poczucie własnej wartości szacunek do siebie, swojego ciała, do drugiego człowieka itp.). Właściwe wydaje się kreowanie profilaktyki uzależnień poprzez wzmacnianie czynników ochronnych i eliminację czynników ryzyka.

Program uwzględnia założenia i priorytety zawarte w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016-2020.

Program przedstawia zadania własne gminy związane z przeciwdziałaniem narkomanii wynikające z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

Program realizowany jest przez Urząd Gminy w Sicienku, a poszczególne zadania Programu mogą zostać zlecone do wykonania wybranym wykonawcom.

Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Sicienko na rok 2018 prowadzona będzie w oparciu o środki własne gminy uzyskane z wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zgodnie z zapisami ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 487 z późn.zm.).

Program określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z nadużywania narkotyków, jak również innych środków psychoaktywnych. Program ten pozostaje w ścisłej relacji z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Narkomania od lat stanowi problem o zasięgu globalnym. Powstaje na podłożu przeobrażeń zachodzących we współczesnym świecie i jest istotnym problemem społecznym, prawnym, medycznym, kulturowym oraz politycznym. Stanowi wyzwanie dla większości społeczeństw. Niesie za sobą poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego, szczególnie

w kontekście chorób zakaźnych, tj. HIV, gruźlica, zakażenia wirusem żółtaczką typu B i C, infekcje przenoszone drogą płciową. Powszechnie znana jest skala trudności w leczeniu, rehabilitacji i readaptacji osób uzależnionych. Narkomania ponadto jest ściśle związana z wieloma innymi problemami społecznymi takimi jak: bezrobocie, ubóstwo, prostytutka, przestępczość czy bezdomność oraz innymi uzależnieniami behawioralnymi takimi jak hazard czy alkoholizm i zachowaniami dysfunkcyjnymi m.in. przemocą.

Narkotyki – to potoczne określenie niektórych substancji psychotropowych.

Dopalacze - potoczna nazwa różnego rodzaju produktów zawierających substancje psychoaktywne, które nie znajdują się na liście środków kontrolowanych przez ustawę o przeciwdziałaniu narkomanii. Spożycie ich ma na celu wywołanie w organizmie jak najwierniejszego efektu narkotycznego substancji zdelegalizowanych.

Szczególnie narażona na skutki wywołane działaniem środków odurzających jest młodzież, głównie z powodu lekceważenia problemu i panującą modę na zażywanie substancji psychoaktywnych. Dealerzy narkotykowi działają wszędzie tam, gdzie gromadzi się młodzież (np. dyskoteki, kluby, szkoły). Młodzi ludzie mają dosyć beztroski stosunek do problemu używania narkotyków i zjawiska narkomanii. Nadal jest moda na zażywanie substancji uzależniających, traktowanych jako element zabawy, relaksu, rozrywki, pomocy w nauce, wspomaganie przeżyć i doznań. Rozpoznanie zjawiska narkomanii jest coraz trudniejsze z uwagi na „nowocześniejsze” formy przeprowadzania transakcji handlowych a także pojawiające się nowe środki psychoaktywne, do których należą dopalacze.

Istotą działań profilaktycznych jest przeciwdziałanie zagrożeniom, których wystąpienie lub spotęgowanie w przyszłości wydaje się wysoce prawdopodobne. Powszechnie uważa się, że skuteczna profilaktyka jest optymalnym sposobem hamowania rozwoju lub ograniczania skali zjawisk uznanych za niekorzystne i dolegliwe społecznie. Z tego też względu jest znacznie bardziej opłacalna niż kosztowne działania naprawcze. Działania profilaktyczne to również wspieranie młodych ludzi w kształtowaniu prawidłowych postaw osobowościowych, aby nie było potrzebne „podpieranie się” substancjami uzależniającymi. To uczenie umiejętności mówienia „nie” w sytuacjach, gdy młody człowiek jest poddany presji otoczenia.

W ustawie zapisano zadania związane z przeciwdziałaniem narkomanii, które należą do zadań własnych gminy i mają być realizowane z uwzględnieniem potrzeb lokalnych. W tym obszarze ustawa łączy się z zapisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawą o przeciwdziałaniu przemocą w rodzinie.

Zadania samorządu w zakresie przeciwdziałania narkomanii (zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii) obejmują w szczególności:

- 1) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo - wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- 4) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
- 5) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

1. CELE PROGRAMU

Podstawowym celem Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii jest ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z używania substancji psychoaktywnych poprzez stałe podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Gminy Sicienko.

Realizacja Programu ma docelowo prowadzić do ochrony dzieci i młodzieży przed wchodzeniem w kontakt z substancjami psychoaktywnymi, w tym dopalaczami, uzależnianie się.

Nie mniej istotnym celem jest **wzrost wiedzy mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji sięgania po środki uzależniające.**

Powyższe cele realizowane będą poprzez:

- 1) podjęcie działań mających na celu ograniczenie problemów związanych z używaniem narkotyków oraz substancji narkotycznych,
- 2) zainicjowanie długofalowego procesu edukacji społecznej polegającej na systematycznym i rzetelnym dostarczaniu fachowej wiedzy wszystkim podmiotom zainteresowanym

tematem zagrożeń związanych z narkomanią i uwrażliwienie na wczesne oznaki uzależnienia oraz informowanie o dostępnych formach pomocy,

- 3) uświadomienie i przekonanie społeczeństwa do zasadności prowadzonych kampanii i przedsięwzięć edukacyjnych oraz profilaktycznych w przedmiocie uzależnienia od środków odurzających i narkotyków,
- 4) stworzenie spójnego systemu przeciwdziałania narkomanii poprzez nawiązanie merytorycznej współpracy różnych instytucji, jednostek oświatowych, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych między innymi w celu realizacji programów edukacji zdrowotnej, zmierzających do modyfikowania stylu życia poprzez propagowanie zdrowego stylu życia, wolnego od narkotyków i innych używek, szczególnie wśród dzieci i młodzieży,
- 5) wypracowanie wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych racjonalnych postaw wobec narkotyków i innych substancji o działaniu odurzającym poprzez wdrażanie i realizację nowoczesnych programów profilaktycznych.

2. STAN ZASOBÓW UMOŻLIWIAJĄCY PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ NA TERENIE GMINY SICIENKO

2.1. Placówki i instytucje funkcjonujące na terenie Gminy Sicienka

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sicienku,
- Rodzinny Punkt Konsultacyjny w Sicienku oferuje mieszkańcom pomoc:
 - *psychologiczną,*
 - *prawną dla osób doświadczających przemocy domowej,*
 - *osobom uzależnionym od alkoholu,*
 - *współuzależnionym,*
 - *doświadczającym przemocy domowej,*
 - *lekarza psychiatry,*
 - *możliwość skorzystania w godz. popołudniowych Telefonu zaufania*
- Służba Zdrowia:
 - „GEMED” Ewa Zamiatała-Grzelak w Sicienku,
 - NZOZ „KAMED” Maciej Kamiński w Kruszynie,
 - Prywatna Praktyka Pielęgniarska Lilla Adamczyk – Szkoły Podstawowe w Sicienku, Kruszynie i Strzelewie,
 - Prywatna Praktyka Pielęgniarska Wiesława Rumińska – Szkoły Podstawowe w Wojnowie, Samsiecznie i Trzemiętowie,

- Gminny Ośrodek Kultury w Sicienku, w którego skład wchodzi: Izba Tradycji Kulturalnej – Galeria Sztuki w Sicienku, Wiejski Dom Kultury w Kruszynie, Wiejski Dom Kultury w Strzelewie oraz Świetlice wiejskie w miejscowościach: Dąbrówka Nowa, Gliszcz, Łukowiec, Mochle, Murucin, Nowaczkowo, Osówiec, Pawłówek, Samsieczno, Szczutki, Teresin, Trzemiętowo, Trzemiętówko, Wierzchucinek, Wojnowo, Zawada, Zielonczyn.
- Gminna Biblioteka Publiczna w Sicienku z filią w Kruszynie,
- Placówki oświatowe z terenu Gminy Sicienko (przedszkola ,szkoły podstawowe).
- Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej.
- Pielęgniarki szkolne

2.2. Zasoby kadrowe

- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sicienku – 4 osoby,
- ✓ Psychoterapeuta uzależnień - 1 osoba,
- ✓ Terapeuta uzależnień - 1 osoba
- ✓ Certyfikowany specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 1 osoba,
- ✓ Psycholog szkolny – 1 osoba,
- ✓ Psycholog zatrudniony w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym w Sicienku – 1 osoba,
- ✓ Radca prawny – 1 osoba,
- ✓ Lekarz psychiatra – 1 osoba,
- ✓ Psycholog pracujący w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sicienku, - 1 osoba,
- ✓ Zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie - 10 osób,
- ✓ Pedagodzy szkolni – 5 osób: SP Wojnowo, SP Sicienko; SP Kruszyn, SP Strzelewo, SP Samsieczno, SP Trzemiętowo – razem 2,23 etatu,
- ✓ Absolwenci Studium Socjoterapii posiadający pełne uprawnienia do prowadzenia dziecięcych i młodzieżowych grup socjoterapeutycznych – 9 osób,
- ✓ Osoby posiadające uprawnienia do realizacji programów profilaktyczno-wychowawczych „Spójrz inaczej” i „Unplugged” - Bez wspomagania” – 37 osób,
- ✓ Osoby przeszkolone z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 15 osób;
- ✓ Trenerzy Programu Zastępowania Agresji – 5 osób,
- ✓ Osoby posiadające uprawnienia do realizacji rekomendowanego programu profilaktycznego „Dziękuję –Nie”- 8 osób,

- ✓ Osoby posiadające uprawnienie do realizacji rekomendowanego programu „Przyjaciele Zippiego”- 12 osób.

3. DIAGNOZA STANU PROBLEMÓW

W celu identyfikacji kluczowych problemów związanych z narkomanią na terenie Gminy Sicienko wykorzystano następujące dane źródłowe i dokumenty:

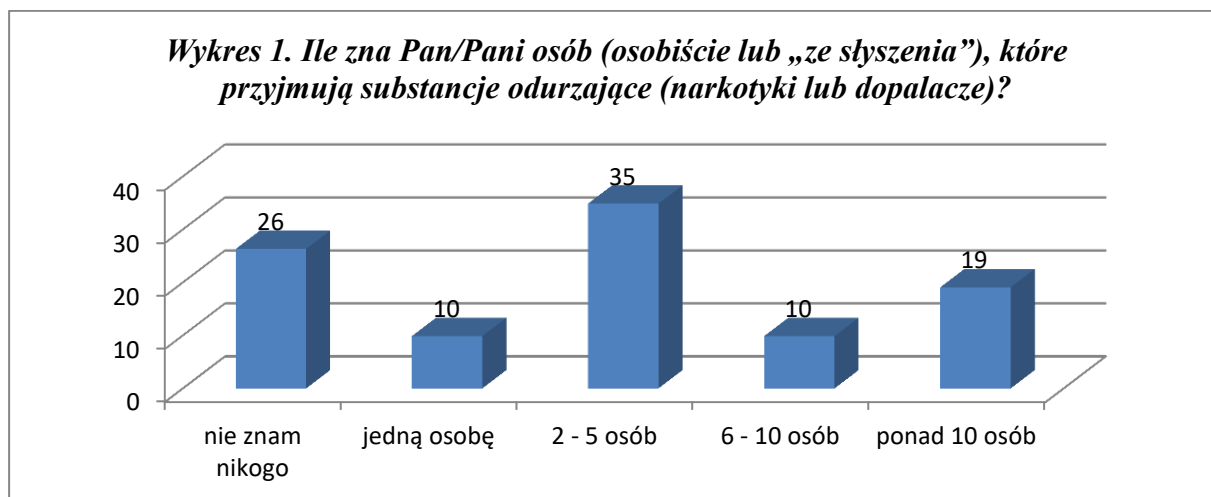
- ✓ sprawozdania z realizacji programu profilaktycznego „**Unplugged - Bez wspomagania**”,
- ✓ sprawozdania z realizacji programu profilaktycznego „**Dziękuję Nie**”,
- ✓ Narodowego programu Zdrowia na lata 2016-2020
- ✓ diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych dla Gminy Sicienko opracowanej dla Gminy Sicienko w roku 2016,
- ✓ sprawozdania z realizacji programu profilaktyczno-wychowawczego *III Elementarz – czyli program 7 kroków*
- ✓ sprawozdań złożonych przez dyrektorów szkół , pedagogów obejmujących główne obszary problemowe dzieci i młodzieży,
- ✓ programu profilaktycznego „DEBATA” realizowanego w szkołach w klasach V-VII
- ✓ wniosków z warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży realizowanych w szkołach,
- ✓ wniosków z warsztatów skierowanych dla rodziców uczniów.

Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego w szkołach w ramach kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł” w roku 2014 na terenie Gminy Sicienko oraz diagnozy lokalnych zagrożeń

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

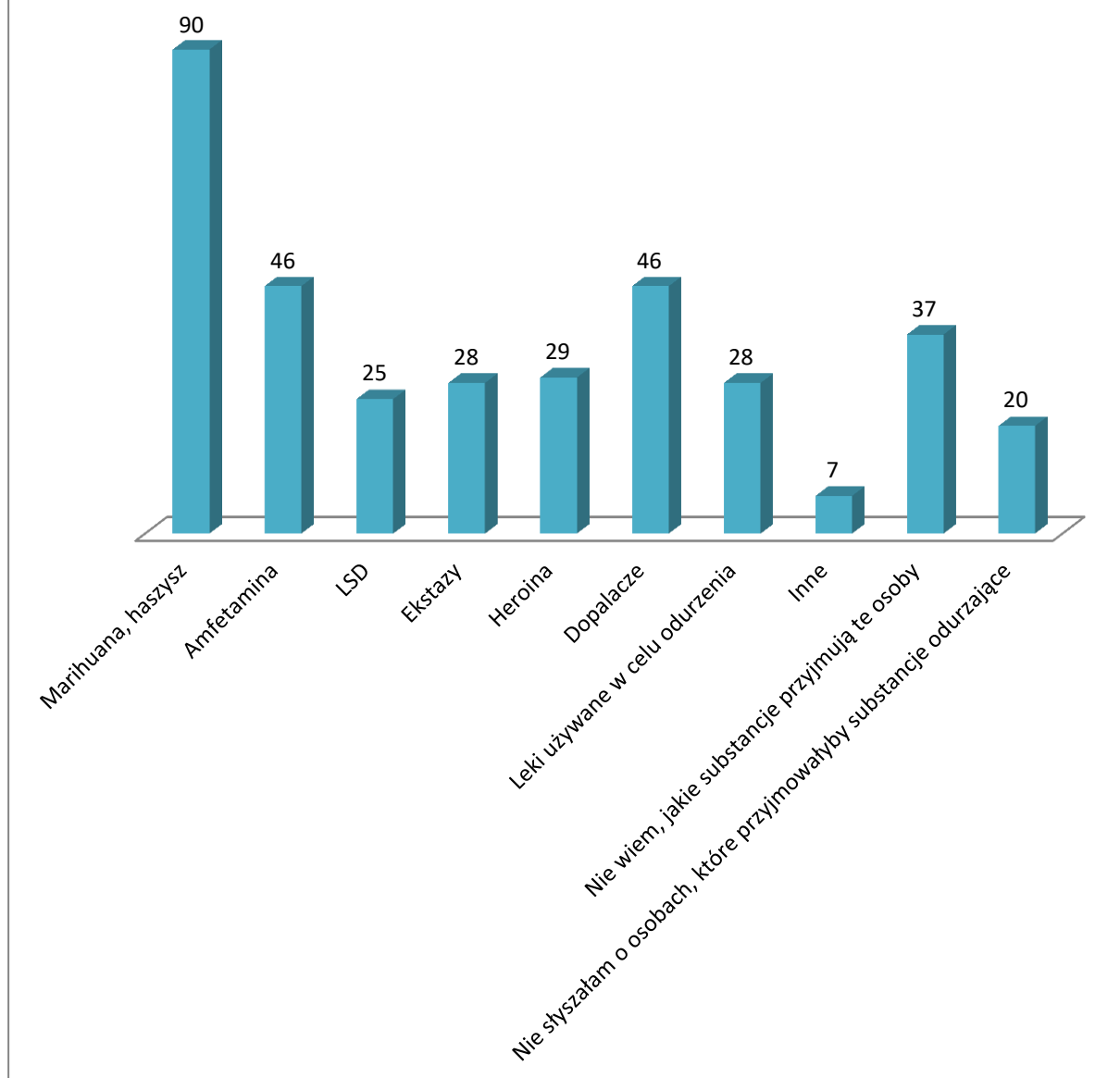
Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza następujących problemów społecznych:

- używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu,
 - palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy,
 - problemów przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym,
 - hazardu i innych ryzykownych zachowań,
- używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą

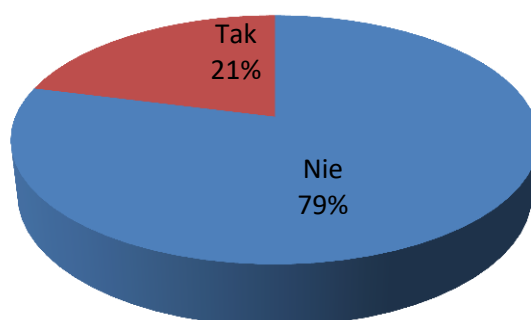
Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się **marihuana oraz jej pochodne - aż 90 respondentów zna osoby, które przyjmują tego typu narkotyki**. Drugie miejsce zajmują **amfetamina oraz substancje psychoaktywne nazywane dopalaczami**. Dopalacze są szczególnie niebezpieczne ze względu na brak wiedzy na temat konsekwencji ich przyjmowania oraz bardzo łatwą dostępność w sklepach internetowych.

Wykres 2. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz? (pytanie wielokrotnego wyboru)

Większość respondentów (79%) nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie jak narkotyki czy dopalacze.

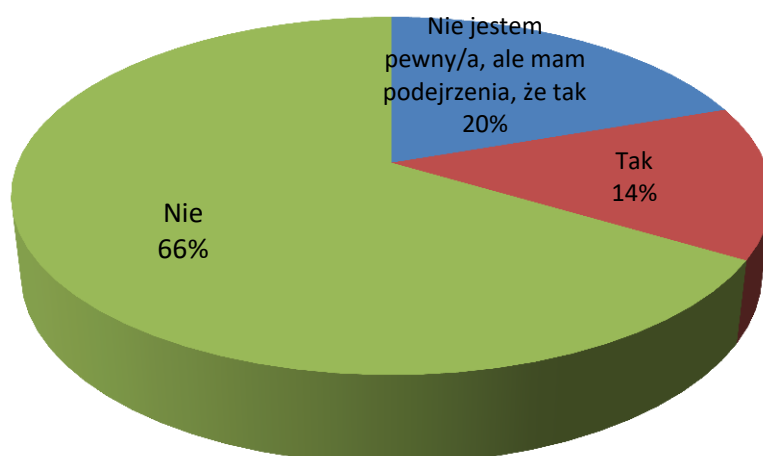
Wykres 3. Czy wiesz gdzie i u kogo można kupić substancje odurzające (narkotyki, dopalacze, inne)?

W polskim społeczeństwie oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych.

Okazuje się, że w środowisku gminy Sicienko nie jest to problem marginalny. **Aż 14% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby uzależnione od leków, a kolejne 20% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia że osoby w ich otoczeniu mogą być uzależnione.**

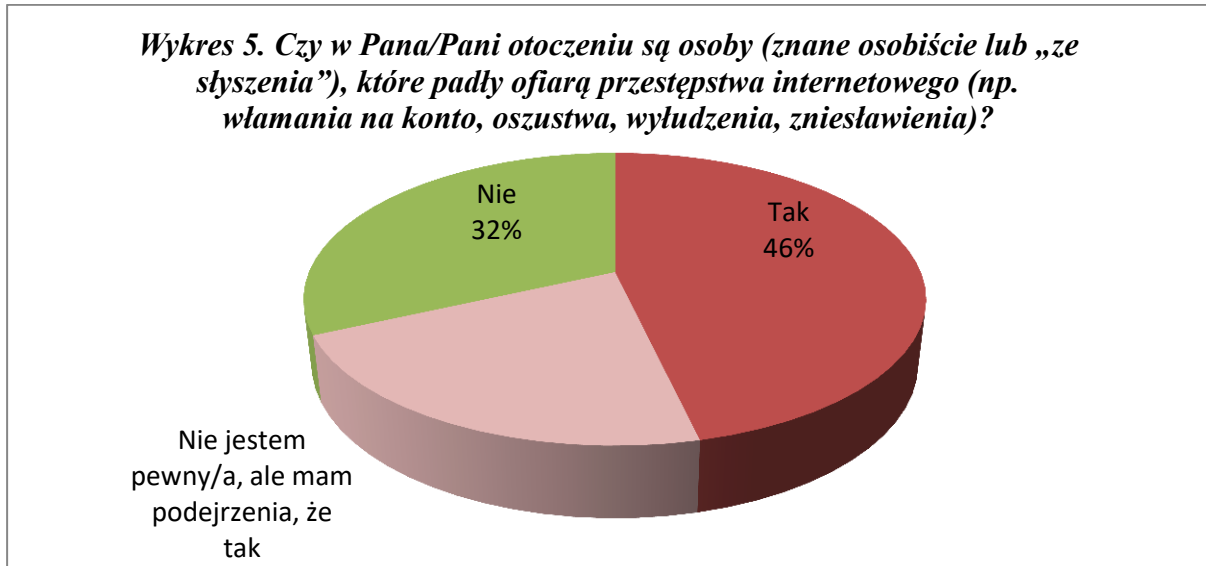
Wykres 4. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) uzależnione od leków?

Cyberprzemoc i uzależnienie od Internetu

Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. "Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...)Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS."¹

Badania wykazały, że cyberprzemoc jest poważnym problemem w lokalnej społeczności. **Niemal połowa respondentów (46%) ma w swoim otoczeniu osoby które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia). Aż 22% nie jest pewnych, ale mają podejrzenia że tak właśnie się stało.** Wyniki wskazują na ogromną potrzebę edukacji prawnej i psychologicznej lokalnej społeczności, która pozwoli im uniknąć bycia ofiarą cyberprzestępczości, a także lepiej radzić sobie z trudnymi sytuacjami związanymi z pogwałceniem praw w Internecie.

Kolejne niepokojące dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. Niemal połowa badanych mieszkańców uważa, że tego typu uzależnienie jest bardzo powszechne w środowisku lokalnym, a kolejne 43% ocenia je jako dość powszechne.

¹ Wojtasik, Ł. *Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska*.

Wykres 6. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od komputerów/internetu w Pana/Pani środowisku?

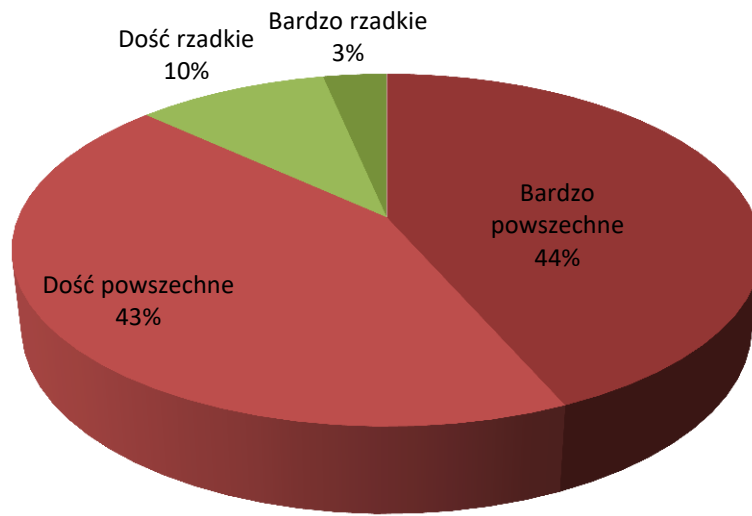
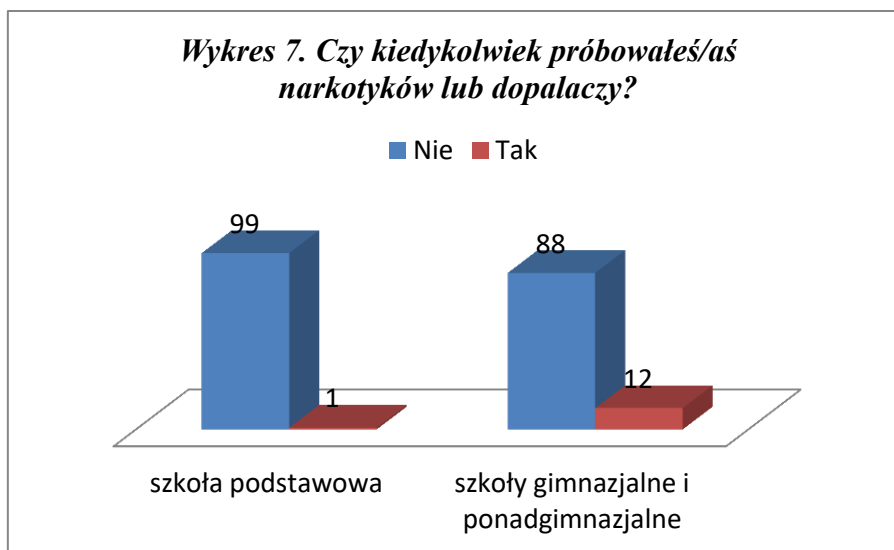

Tabela. 1. Wiedza mieszkańców dotycząca ochrony danych osobowych i zachowania prywatności w Internecie

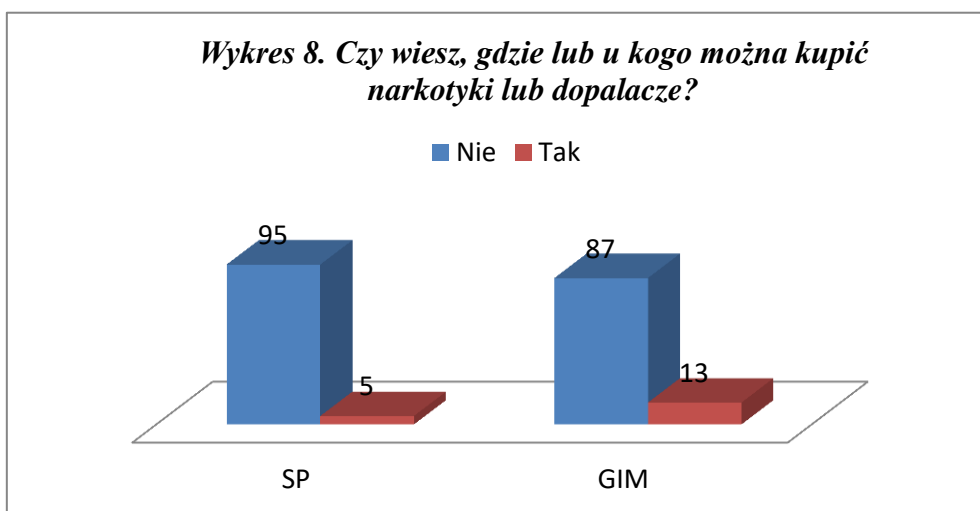
Twierdzenie	Zdecydowanie prawdziwe	Raczej prawdziwe	Raczej nieprawdziwe	Zdecydowanie nieprawdziwe
Użytkownicy Internetu są zupełnie anonimowi.	7%	7%	37%	49%
Przestępcy internetowi najczęściej unikają odpowiedzialności karnej.	19%	55%	23%	3%
Raz udostępniona w Internecie informacja zostaje tam na zawsze, dlatego należy ostrożnie ujawniać swoje dane osobiste.	68%	21%	5%	6%

Co niepokojące, kolejno 19 i 55% osób uważa za zdecydowanie prawdziwe i raczej prawdziwe stwierdzenie, że przestępcy Internetowi unikają odpowiedzialności karnej.

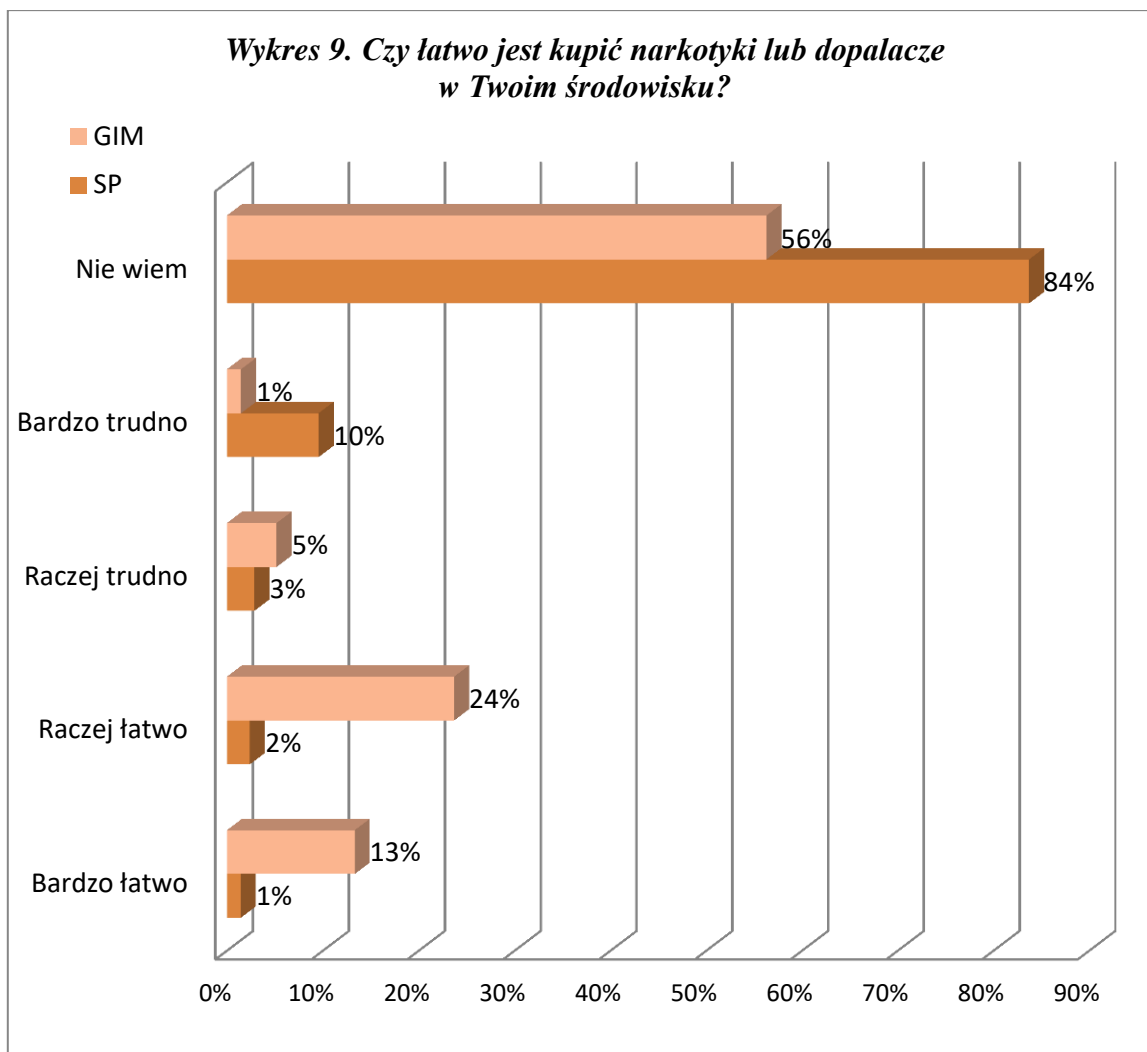
Wyniki badań wskazują, że zarówno uczniowie szkół gimnazjalnych jak i uczniowie szkoły podstawowej mogli mieć kontakt z substancjami psychoaktywnymi - narkotykami lub dopalaczami.

Od 5 do 13% uczniów deklaruje, że wie gdzie kupić narkotyki bądź dopalacze. Do najczęściej wymienianych źródeł w opisowej części ankiety należeli dilerzy narkotyków, koledzy ze szkoły bądź Internet.

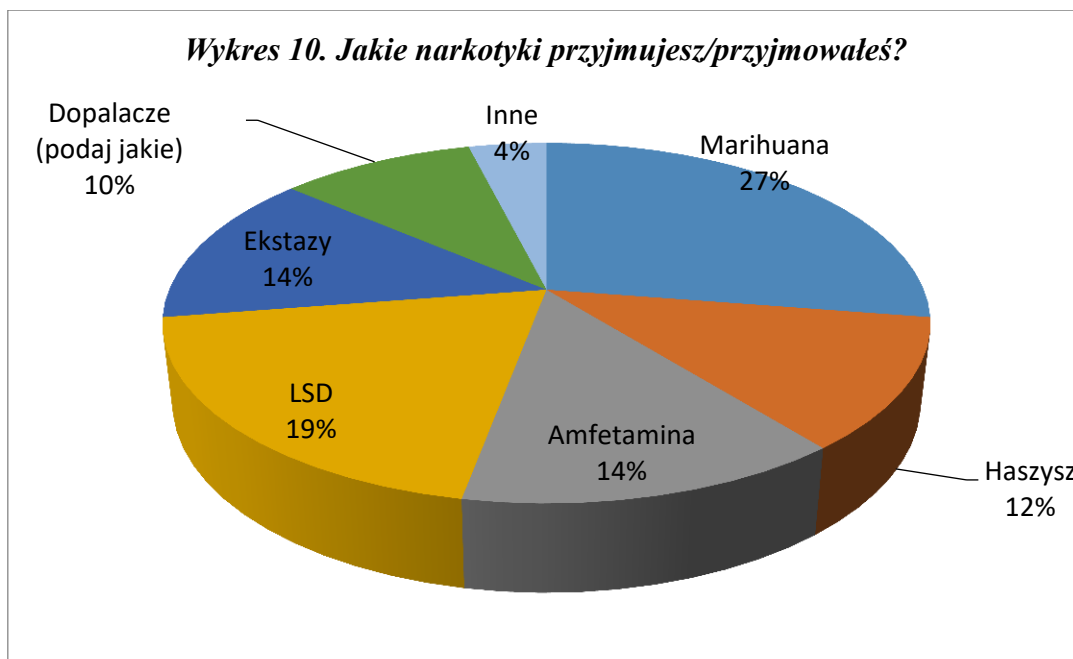

1% uczniów szkoły podstawowej oraz 13% uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych ocenia dostęp do substancji psychoaktywnych jako bardzo łatwy.

Mimo niepokojących wyników dotyczących narkotyków i dopalaczy, pisemne części ankiety sugerują, że Ci uczniowie, którzy deklarowali kontakt z substancjami psychoaktywnymi nie traktowali badania poważnie. Oznacza to, że najprawdopodobniej udzielali fałszywych odpowiedzi w formie żartu lub z chęci zaimponowania kolegom, którzy także wypełniali ankietę. **Obrazuje to ich stosunek do substancji psychoaktywnych, nad którym warto popracować podczas godzin wychowawczych, a także warsztatów profilaktycznych.**

Zapytaliśmy uczniów o rodzaj przyjmowanych narkotyków. Wykres kołowy przedstawia udział poszczególnych grup substancji psychoaktywnych. Największa ilość uczniów, bo aż 27% spośród tych, którzy próbowali narkotyków przyjmowali marihuanę bądź jej pochodne. Ok 19% uczniów eksperymentowało z LSD, 14% z amfetaminą lub LSD, 14% brało ekstazy, a 12% - haszysz. 10% uczniów brało dopalacze. Warto pamiętać, że wartości procentowane podane na wykresie dotyczą małej grupy uczniów, którzy brali narkotyki.

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Tabela 2. Postawy i przekonania uczniów szkoły podstawowej na temat substancji psychoaktywnych

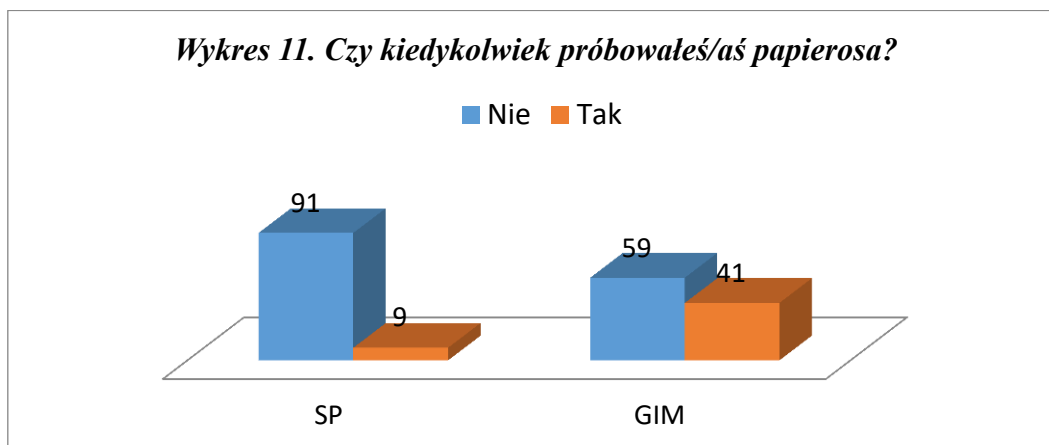
Szkoła podstawowa²				
<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	6%	16%	22%	60%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	3%	4%	15%	81%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	58%	22%	8%	17%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	11%	10%	26%	59%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	4%	4%	17%	77%

² Wartości procentowe zostały zaokrąglone do liczb całkowitych

Tabela 3. Postawy i przekonania uczniów gimnazjum na temat substancji psychoaktywnych

Gimnazjum ³				
Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	16%	19%	17%	52%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	9%	27%	21%	45%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	53%	27%	7%	16%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	11%	16%	24%	52%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	24%	25%	27%	24%

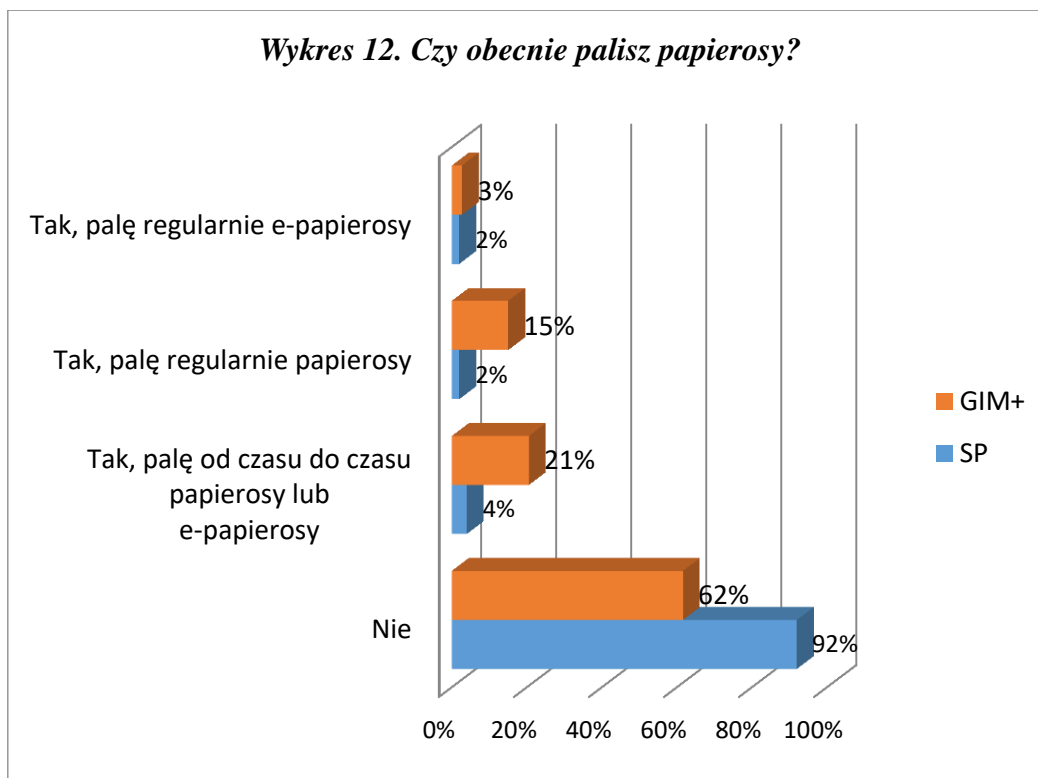
Mimo słabnącej popularności papierosów w naszym społeczeństwie są one wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów Gminy Sicienko, czy kiedykolwiek próbowali papierosa. Wyniki wskazują na wyraźny przeskok między szkołami podstawowymi a szkołami gimnazjalnymi. Wśród uczniów szkoły podstawowej pierwszego papierosa wypaliło już 9%, natomiast dla starszej grupy wynik ten wynosi już 41%.

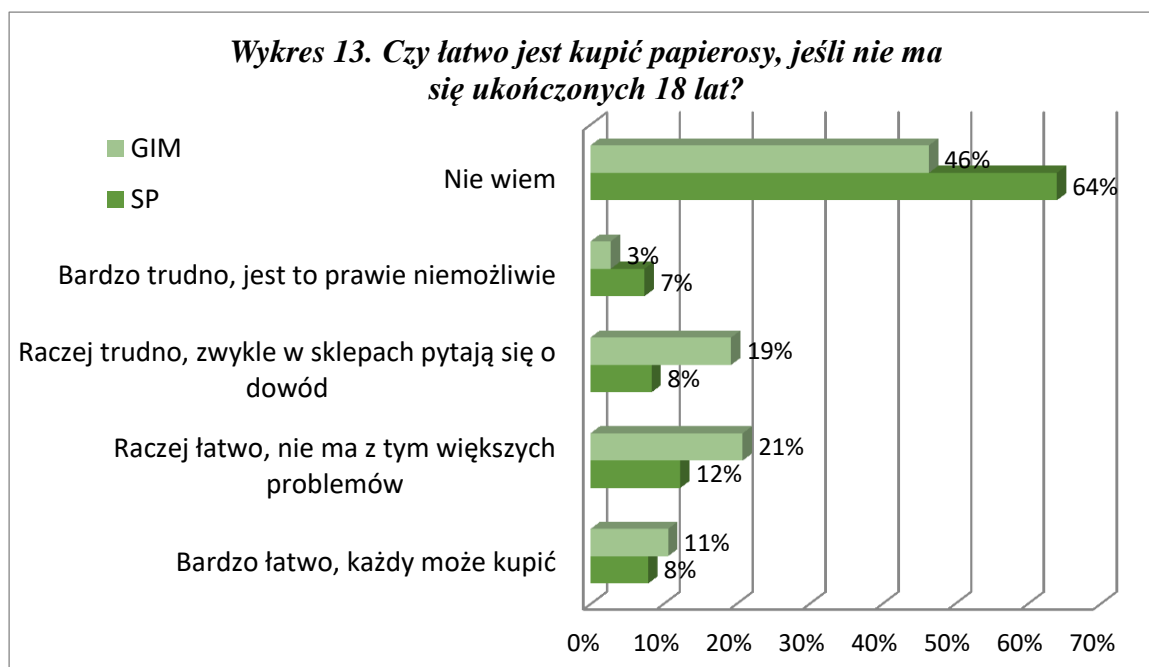
Średnia wieku inicjacji nikotynowej wyniosła 10 lat dla uczniów szkoły podstawowej oraz 11 lat dla uczniów gimnazjum.

Do regularnego palenia papierosów przyznaje się 15% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 2% uczniów klas szkoły podstawowej, z kolei do e-papierosów odpowiednio 2% i 3%.

³ Wartości procentowe zostały zaokrąglone do liczb całkowitych

Im starsi uczniowie, tym łatwiej jest im kupić papierosy (mimo nieukończonych 18 lat). Uzyskane wyniki są niższe od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których odsetek uczniów określających zdobycie papierosów jako bardzo łatwe zadanie wśród gimnazjalistów wyniósł 48,1%, zaś w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 67,5%.

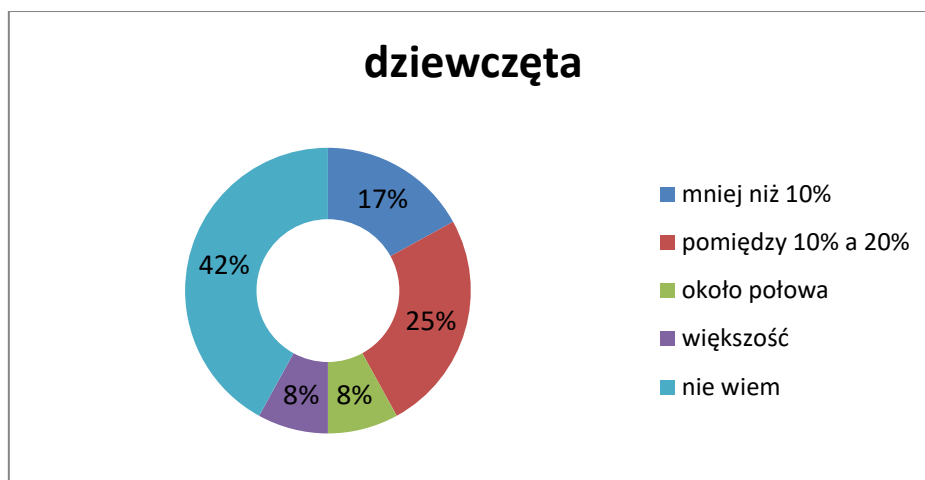
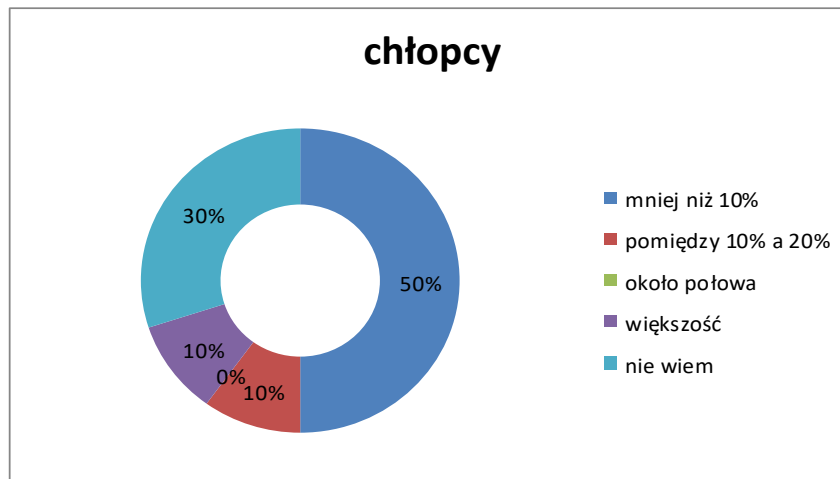

Palenie marihuany i zażywanie dopalaczy przez młodzież w gimnazjum

Dla 30% chłopców i 17% dziewcząt zdobycie marihuany byłoby łatwe, dla nikogo nie byłoby bardzo łatwe. Spośród badanych 30% chłopców i 33% dziewcząt przyznało, że zdobycie marihuany byłoby niemożliwe, a dla 40% chłopców i 50% dziewcząt byłoby bardzo trudne.

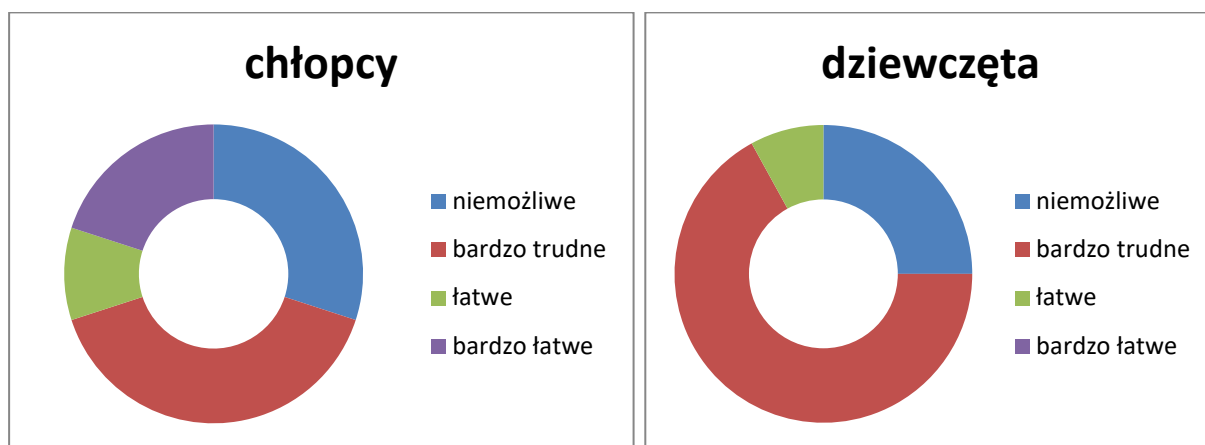
Na pytanie *Ile miałeś / miałaś lat, kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy w życiu spróbować marihuany?* 100% dziewcząt i chłopców zadeklarowało, iż nigdy dotąd nie spróbowali marihuany.

Wykres 14 a i b. Ilu, wg Twojej oceny Twoich rówieśników paliło marihuanę przynajmniej raz w życiu?

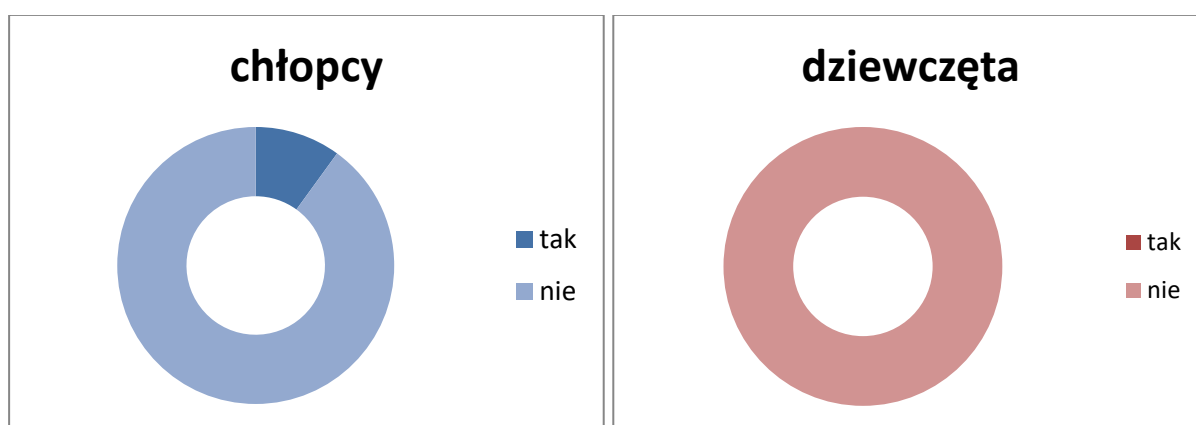
50% chłopców i 17% dziewcząt uważa, że wśród ich rówieśników przynajmniej raz w życiu paliło marihuanę mniej niż 10%. 10% chłopców i 25% dziewcząt twierdzi, że jest ich pomiędzy 10% a 20%. 8% dziewcząt sądzi, że jest ich około połowa, z kolei 10% chłopców i 8% dziewcząt wskazuje na większość. 30% chłopców i 42% dziewcząt nie zna odpowiedzi.

Wykres 15 a i b. Jak trudne byłoby dla Ciebie zdobycie dopalaczy, gdybyś tego chciał/chciała?

Dla 30% chłopców i 25% dziewcząt zdobycie dopalaczy byłoby niemożliwe, dla 40% chłopców i 67% dziewcząt byłoby bardzo trudne, z kolei 30% chłopców i 8% dziewcząt deklaruje łatwy lub bardzo łatwy dostęp do dopalaczy.

Wykres 16 a i b. Czy zażywałeś / zażywałaś dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni?

10% chłopców stwierdziło, że zażywało dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni. Z kolei na pytanie, czy zażywali dopalacze w ciągu ostatnich 12 miesięcy 100% chłopców i dziewcząt odpowiedziało przecząco.

Podsumowując wyniki badań ankietowych⁴ należy stwierdzić, że nadal duży problem stanowią papierosy. Badani uczniowie najczęściej sięgają po alkohol, ale również papierosy, narkotyki czy dopalacze w okresie przejściowym ze szkoły podstawowej do gimnazjum. Warto podkreślić, że badani uczniowie zazwyczaj są motywowani przez swoich kolegów lub koleżanki. Dotyczy to wszystkich sfer, zarówno palenia papierosów, picia alkoholu, jak również palenia marihuany i zażywania dopalaczy, chociaż uczniowie, głównie szkoły podstawowej, podkreślają, że pierwszym alkoholem poczęstowali ich rodzice. Nie bez znaczenia pozostaje fakt przysłowiowej lampki szampana w noc sylwestrową. Być może staje się to przyzwoleniem dla młodych ludzi.

Podjmując kolejne badania nad młodzieżą w kontekście zażywania substancji psychoaktywnych należy zastanowić się nad problemem grupy odniesienia i wpływu, jaki wywiera na podejmowane w niniejszym raporcie problemy społeczne. Stawiając w korespondencji zagadnienie zażywania środków psychoaktywnych z opinią o zażywaniu środków przez młodzież należy stwierdzić, że dużą rolę może odgrywać grupa odniesienia. Młodzi ludzie częściej wskazują, że „ktoś coś robi” niż sami się przyznają do tego, że np. palą papierosy, piją alkohol.

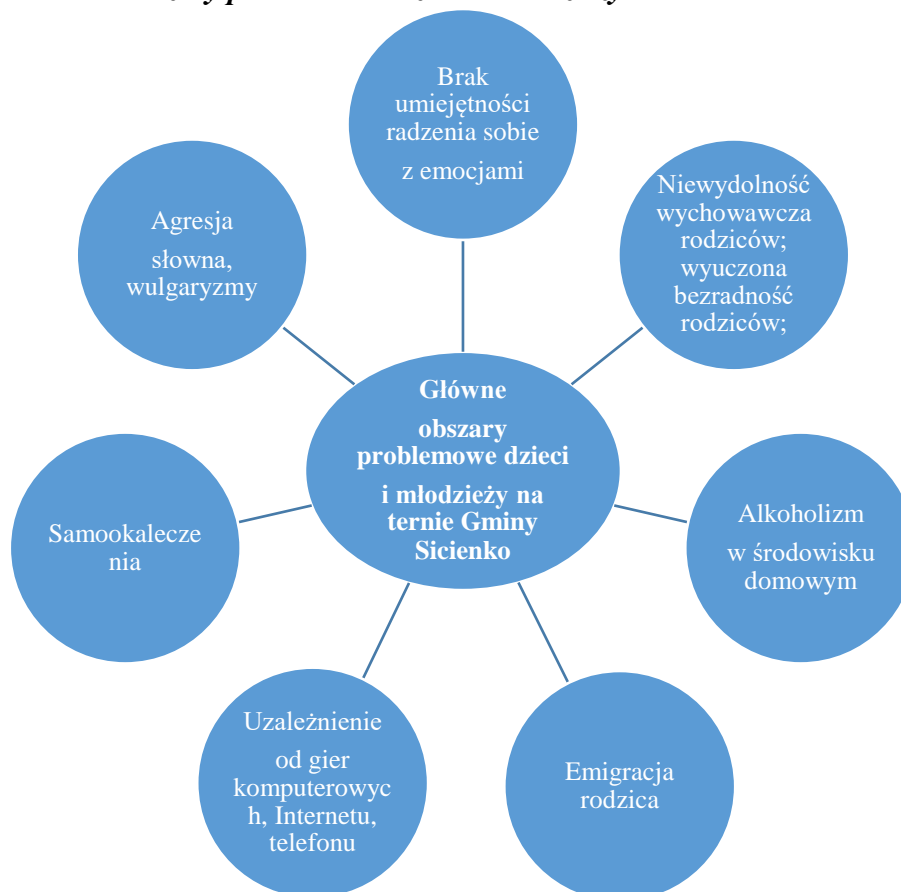
Poza tym warto zastanowić się nad problemem dostępności papierosów i alkoholu przez badaną młodzież. Zgodnie z deklaracjami badani nie mają dużych problemów z zakupem papierosów oraz alkoholu mimo tego, że sprzedaż zarówno papierosów jak i alkoholu osobom do 18 roku życia jest w Polsce zabroniona. Odnosząc się do zagadnienia skutków jakie może wywołać nadmierne spożycie alkoholu należy jednocześnie dołożyć wszelkich starań w celu edukacji młodzieży o negatywnych skutkach palenia papierosów i picia alkoholu z jednoczesnym edukowaniem osób dorosłych, które mogą być gwarantem przestrzegania prawa.

Podobne rozwiązania mogą być zastosowane w doniesieniu do marihuany i dopalaczy. Z jednej strony należy dołożyć wszelkich starań do prawnego zagwarantowania zakazu sprzedaży tych substancji połączonego z egzekwowaniem prawa. Niezwykle ważne jest edukowanie młodzieży i dorosłych o negatywnych skutkach zażywania tych uzależniających szkodliwych substancji. Edukowanie to mogłoby się odbywać zarówno w postaci otwartych wykładów, spotkań z młodzieżą, ale też poprzez opracowanie kampanii społecznych mających na celu, nie tyle edukację w zakresie profilaktyki ale, co wydaje się być ważniejsze, uwrażliwienie opinii publicznej na fakt, że problemy związane z paleniem papierosów, pićm

⁴ Źródło: Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego *Młodzi i substancje psychoaktywne*, 2014r.

alkoholu, czy też paleniem marihuany i zażywaniem dopalaczy nie zniknęły z życia młodego człowieka, a są nieodłącznym elementem procesu dorastania przynajmniej dla części z nich.

Rysunek 1. Główne obszary problemowe dzieci i młodzieży⁵

Propozycje działań zgłoszone przez Dyrektorów szkół i pedagogów szkolnych:

- kontynuowanie działań w zakresie profilaktyki pierwszorzędowej
- organizowanie szkoleń dla nauczycieli, dyrektorów szkół,
- pomoc psychologiczna.

CZYNNIKI RYZYKA WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY⁶

- problemy materialne związane z kryzysem ekonomicznym,
- utrzymujące się bezrobocie,
- trudny start młodzieży w dorosłe życie,
- zwiększenie podaży substancji szkodliwych dla organizmu,
- wzrost dostępności alkoholu i substancji psychoaktywnych,

⁵ Źródło: dane pozyskane od Dyrektorów szkół, pedagogów szkolnych,

⁶ Źródło: wyniki badania ankietowego w ramach przeprowadzonej kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł!”

- zanik tradycyjnych norm i wartości, upadek autorytetów, brak pozytywnych wzorów i ideałów,
- poczucie nudy, pustki, niepokoju,
- środowiskowe normy społeczne promujące zachowania agresywne i przyzwalające na nadużywanie alkoholu,
- wpływ mediów, reklamy na postawy wobec życia,
- niewystarczająca oferta atrakcyjnego spędzania wolnego czasu,
- nie przestrzeganie prawa (np. sprzedaż alkoholu nieletnim, picie alkoholu w miejscach publicznych),
- patologie życia rodzinnego,
- poczucie bezkarności sprawców przemocy i wandalizmu,
- nieprawidłowe postawy wychowawcze,
- trudności wieku dorastania,
- niekorzystny wpływ grup rówieśniczych.

Wnioski z diagnozy zrealizowanej dla Gminy Sicienko :

- Za najpoważniejszy problem społeczny w opinii mieszkańców można uznać **bezrobocie**, ponieważ 34% respondentów uznało je za bardzo istotny, a 38% za raczej istotny problem. Kolejną ważną kwestią jest **zaśmiecenie krajobrazu** (kolejno 31% i 43% uznało ten problem za istotny). Wysokie lokaty otrzymały również problemy społeczne takie jak: **bieda, ubóstwo, kryzys norm moralnych, kryzys rodziny, bezdomność**.
- Choć znalazły się wśród respondentów osoby, które deklarują abstynencję (aż 11%), największa liczba badanych przyznała że pije alkohol kilka razy w miesiącu (36%) lub w roku (24%). Można podsumować ten wynik stwierdzeniem, że **60% dorosłych mieszkańców gminy Sicienko pije alkohol okazjonalnie**. Ok. 12% osób spożywa napoje alkoholowe raz w tygodniu, 7% - kilka razy tygodniowo, a aż 12% pije alkohol prawie codziennie. **Mimo generalnej tendencji do picia okazjonalnego niepokojącym jest, że 1/8 mieszkańców niemal każdego dnia spożywa napoje alkoholowe**. Wśród tych osób mogą znaleźć się osoby uzależnione, a także pijące w sposób ryzykowny lub szkodliwy.
- W kwestiach takich jak: traktowanie alkoholu jako rozwiązania trudnych sytuacji, prowadzenia po spożyciu alkoholu oraz picia w czasie ciąży czy podczas wykonywania pracy, mieszkańcy gminy Sicienko są raczej jednomyślni i **prezentują oni konstruktywne postawy**. Warto podtrzymywać te postawy społeczne.

- Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej dzieci i młodzieży w gminie Sicienko są spotkania ze znajomymi. Jest to wynik potwierdzający prawidłowości związane z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla dzieci i młodzieży w wieku 12 - 18 lat najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. **Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego.** Jest to sytuacja w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.
- **Aż 74% respondentów zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze.** Niemal 1/5 badanych zna więcej niż 10 takich osób. Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się **marihuana oraz jej pochodne - aż 90 respondentów zna osoby, które przyjmują tego typu narkotyki.** Drugie miejsce zajmują **amfetamina oraz substancje psychoaktywne nazywane dopalaczami.** Dopalacze są szczególnie niebezpieczne ze względu na brak wiedzy na temat konsekwencji ich przyjmowania oraz bardzo łatwą dostępność w sklepach internetowych.
- W środowisku gminy Sicienko uzależnienie od leków nie jest problemem marginalnym. **Aż 14% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby uzależnione od leków, a kolejne 20% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia że osoby w ich otoczeniu mogą być uzależnione.** Warto zastanowić się nad prowadzeniem przyszłych działań profilaktycznych z naciskiem na uświadamianie lokalnej społeczności, że uzależnienie od leków jest realnym problemem.
- **Wyniki badań są niepokojące, ponieważ ponad jedna piąta (20%) respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy fizycznej w rodzinie, a 23% podejrzewa że tak się dzieje.** Niestety, wśród badanych mieszkańców **tylko 38% deklaruje, że wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie.** Są to informacje alarmujące. Społeczność gminy Sicienko powinna zostać objęta kampanią informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz

lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy. Jedną z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób byłyby plakaty oraz ulotki psychoedukacyjne zawierające informacje o lokalnych instytucjach, które niosą pomoc osobom doznającym przemocy.

- Badania wykazały, że cyberprzemoc jest poważnym problemem w lokalnej społeczności. **Niemal połowa respondentów (46%) ma w swoim otoczeniu osoby które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyludzenia, zniesławienia). Aż 22% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia że tak właśnie się stało.** Wyniki wskazują na ogromną potrzebę edukacji prawnej i psychologicznej lokalnej społeczności, która pozwoli im uniknąć bycia ofiarą cyberprzestępczości, a także lepiej radzić sobie z trudnymi sytuacjami związanymi z pogwałceniem praw w Internecie.
- Wyniki badań wskazują, że uczniowie w gminie Sicienko, podobnie jak osoby dorosłe mają kontakt z przejawami cyberprzemocy. Najczęstszym z nich są obraźliwe widoczne publicznie w serwisach społecznościowych, które często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powodując falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości. Wskazuje to na **konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.**
- Badania wykazały, że **uczniowie generalnie czują się bezpieczni w szkołach, do których uczęszczają.** Niestety, istnieje grupa gimnazjalistów, którzy zdecydowanie nie czują się bezpiecznie (7%) lub raczej nie czują się bezpiecznie (7%). Być może są to młodzi ludzie, którzy pełnią rolę tzw. kozłów ofiarnych. Ten problem wymaga dalszej analizy, np. przeprowadzenia przez pedagoga lub psychologa szkolnego badań socjometrycznych w każdej klasie i identyfikację uczniów skupiających agresję grupy.
- Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem **inicjowania zmian systemowych**, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

- Biorąc pod uwagę prezentowane wyniki, obszarem nad którym należy intensywnie pracować jest **przygotowanie uczniów do radzenia sobie z zagrożeniami związanymi z nowymi technologiami oraz cyberprzemocą**. Świadomość dotycząca substancji psychoaktywnych jest na dość dobrym poziomie, co nie oznacza że nie warto podtrzymywać konstruktywnych postaw.

4. ZADANIA PRZYJĘTE DO REALIZACJI W 2018 ROKU

1. Zwiększenie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od narkotyków i osób zagrożonych uzależnieniem

- 1.1. Udzielanie w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym osobom uzależnionym bezpłatnej pomocy:
 - 1.1.1. prawnej,
 - 1.1.2. psychologicznej,
 - 1.1.3. lekarza psychiatry,
 - 1.1.4. psychoterapeuty,oraz wszelkich informacji dotyczących możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy osobom uzależnionym.
- 1.2. Upowszechnianie informacji na temat dostępu do działań profilaktycznych, interwencyjnych, pomocowych i placówek leczenia dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych i psychoaktywnych.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej

- 2.1. Udzielanie w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym rodzinom, u których występują problemy narkomanii pomocy:
 - 2.1.1. prawnej,
 - 2.1.2. psychologicznej,
 - 2.1.3. lekarza psychiatry,
 - 2.1.4. psychoterapeuty,
 - 2.1.5. specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy domowej.
 - 2.1.6. prowadzenie dyżuru przy „Telefonie zaufania”

2.2. Prowadzenie powszechnej edukacji profilaktycznej promującej zdrowy styl życia.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych:

3.1. Realizacja programów profilaktycznych:

3.1.1. „Unplugged – Bez wspomagania”,

3.1.2. „Dziękuję – Nie”,

3.1.3. „Elementarz, czyli Program 7 Kroków” dla uczniów klas gimnazjalnych oraz szkół podstawowych.

3.2. Udział w kampaniach profilaktyczno- edukacyjnych.

3.3. Prowadzenie działań edukacyjnych na temat zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych, substancji psychoaktywnych i NSP adresowanych do różnych grup docelowych, w szczególności do:

3.3.1. dzieci,

3.3.2. młodzieży,

3.3.3. rodziców

4. Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii:

4.1. Przeprowadzenie doskonalenia kompetencji **osób pracujących z dziećmi i młodzieżą** dotyczącego wczesnego rozpoznawania zagrożenia używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP, oraz umiejętności i podejmowania interwencji profilaktycznej;

4.2. Przeprowadzenie szkolenia grup zawodowych w szczególności dla lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarek położnych podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie tematyki uzależnień od środków odurzających, substancji psychotropowych oraz skutecznych interwencji i programów profilaktycznych i leczniczych;

- 4.3. Finansowanie szkoleń, kursów, porad dla nauczycieli, pedagogów, dyrektorów szkół pracowników socjalnych członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ;
- 4.4. Zakup materiałów niezbędnych do realizacji *Programu* – broszury, ulotki, książki, plakaty, materiały biurowe, nagrody itp.;
- 4.5. Nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy Sicienko zarówno ze stowarzyszeniami działającymi w sferze kultury i sportu jak również w obszarze społecznym (Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne). Włączenie ich w proces propagowania działań profilaktycznych i edukacyjnych zwiększających świadomość i postawy społeczne wobec zjawiska związanego z używaniem środków psychoaktywnych.
- 4.6. Współpraca z Policją w celu prowadzenia wspólnych działań profilaktycznych

5. Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego:

Udzielanie wsparcia socjalnego przez GOPS w Sicienku zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.

5. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ ORAZ FINANSOWANIE PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań są środki pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na obrót alkoholem. Opłaty te stanowią dochód gminy, który w całości jest przekazywany na realizację zadań określonych w Gminnym Programie Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii i zgodnie z art. 18² ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nie może być przeznaczony na inne cele.

Wydatkowanie środków - dział 851 „Ochrona zdrowia”, rozdział 85153 - Przeciwdziałanie narkomanii.

Tabela 4. Preliminarz wydatków

Preliminarz wydatków na 2018 rok:	
✓ Wynagrodzenia bezosobowe	3 000,00 zł
✓ Zakup materiałów i wyposażenia	1 500,00 zł
✓ Zakup usług pozostałych	6 000,00 zł
✓ Różne wydatki na rzecz osób fizycznych	400,00 zł
✓ Zakup środków żywności	500,00 zł
Razem planowane wydatki	11 400,00 zł

Tabela 5. Harmonogram realizacji zadań

<u>Harmonogram realizacji zadań</u>		
1.	Zwiększenie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od narkotyków i osób zagrożonych uzależnieniem	
1.1.	Udzielanie w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym osobom uzależnionym bezpłatnej pomocy: 1.1.1. prawnej, 1.1.2. psychologicznej, 1.1.3. lekarza psychiatry, 1.1.4. psychoterapeuty, oraz wszelkich informacji dotyczących możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy osobom uzależnionym	cały rok
1.2.	Upowszechnianie informacji na temat dostępu do działań profilaktycznych, interwencyjnych, pomocowych i placówek leczenia dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych i psychoaktywnych.	cały rok
2.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej	
2.1.	Udzielanie w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym rodzinom, u których występują problemy narkomanii pomocy: 2.1.1. prawnej, 2.1.2. psychologicznej, 2.1.3. lekarza psychiatry, 2.1.4. psychoterapeuty, 2.1.5. specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy domowej, 2.1.6. prowadzenie dyżuru przy „Telefonie zaufania”	cały rok
2.2.	Prowadzenie powszechnej edukacji profilaktycznej promującej zdrowy styl życia.	cały rok

3.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych	
3.1	Realizacja programów profilaktycznych: 3.1.1. Unplugged – Bez wspomagania, 3.1.2. Dziękuję – Nie, 3.1.3. Elementarz, czyli Program 7 Kroków dla uczniów klas gimnazjalnych oraz szkół podstawowych	I – VI IX – XII
3.2.	Udział w ogólnopolskich kampaniach edukacyjno – informacyjnych.	cały rok
3.3.	Prowadzenie działań edukacyjnych na temat zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych, substancji psychoaktywnych i NSP adresowanych do różnych grup docelowych, w szczególności do: 3.3.1. dzieci, 3.3.2. młodzieży, 3.3.3 dorosłych.	cały rok
4.	Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii	
4.1.	Przeprowadzenie doskonalenia kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą dotyczącego wczesnego rozpoznawania zagrożenia używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP, oraz umiejętności i podejmowania interwencji profilaktycznej.	cały rok
4.2.	Przeprowadzenie szkolenia grup zawodowych w szczególności dla lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarek położnych podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie tematyki uzależnień od środków odurzających, substancji psychotropowych oraz skutecznych interwencji i programów profilaktycznych i leczniczych	cały rok
4.3.	Finansowanie szkoleń, kursów, porad dla nauczycieli, pedagogów, dyrektorów szkół pracowników socjalnych członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	cały rok
4.4.	Zakup materiałów niezbędnych do realizacji <i>Programu</i> – broszury, ulotki, książki, plakaty, materiały biurowe, nagrody itp.	cały rok
4.5.	Nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy Sicienko zarówno ze stowarzyszeniami działającymi w sferze kultury i sportu jak również w obszarze społecznym (Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne). Włączenie ich w proces propagowania działań profilaktycznych i edukacyjnych zwiększających świadomość i postawy społeczne wobec zjawiska związanego z używaniem środków psychoaktywnych.	cały rok

4.6.	Współpraca z Policją w celu prowadzenia wspólnych działań profilaktycznych	cały rok
5.	Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego -	
	Udzielanie wsparcia socjalnego przez GOPS w Sicienku zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.	cały rok